Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

VN/36586/2023
VN/36586/2023-UM-277

6.6.2024

Ulkoministeriön vastine lakivaliokunnalle annetuista lausunnoista hallituksen esityksestä eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 58/2024 vp)

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt ulkoministeriöltä vastinetta lakivaliokunnalle toimitetuista lausunnoista hallituksen esityksestä eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 58/2024 vp). Vastine on valmisteltu yhteistyössä puolustusministeriön, oikeusministeriön ja sisäministeriön kanssa.

1. Rikosoikeudellista tuomiovaltaa koskevat kysymykset (12 artikla)

Eduskunnan oikeusasiamies nostaa lausunnossaan esiin, että Nato SOFAn VII artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaan lähettäjävaltion sotilasviranomaisilla on oikeus harjoittaa vastaanottajavaltiossa kaikkea lähettäjävaltion lain mukaista rikosoikeudellista ja kurinpidollista lainkäyttövaltaa kaikkiin henkilöihin, jotka ovat lähettäjävaltion ”asevoimia koskevan oikeuden alaisia” ja toteaa tämän lähtökohdan koskevan myös DCA-sopimusta. Oikeusasiamies katsoo, että hallituksen esityksen perusteella jää kuitenkin avoimeksi, missä laajuudessa DCA-sopimuksessa määritelty siviilihenkilöstö, joka 2 artiklan 1 kohdan kuuluu USA:n joukkojen käsitteen piiriin, kuuluu ”asevoimia koskevan oikeuden alaisuuteen”.

Vastine: Ulkoministeriön vastineessa lakivaliokunnalle Nato SOFAa koskevaan hallituksen esitykseen todettiin, että sotilasoikeuden henkilöllinen ja asiallinen soveltamisala määräytyy kansallisen lainsäädännön mukaan ja että Nato SOFA jättää harkinnanvaraa sen osapuolille asevoimia koskevan oikeuden määrittelyssä. Siltä osin, kun USA:n siviilihenkilöstö ei ole Nato SOFA VII artiklan 1 kohdan mukaisesti lähettäjävaltion asevoimien oikeuden alaisia, siihen ei sovelleta Nato SOFA VII artiklan muita kohtia, jotka koskevat tuomiovallan jakautumista. Tästä seuraa, että siihen ei sovelleta myöskään DCA 12 artiklan 1 kohdan tuomiovallasta luopumista koskevia määräyksiä. Tältä osin tuomiovalta siviilihenkilöstön osalta määräytyisi Suomen rikoslain 1 luvun mukaan.

Helsingin hovioikeus toteaa, että sopimuksen 12 artiklan 2 kohtaan liittyen hallituksen esityksessä ei ole mainittu soveltamisen helpottamiseksi tilanteita, joissa tuomiovallan luopumisen peruuttaminen ei todennäköisesti tulisi kysymykseen. Lisäksi hovioikeus toteaa, että perusteluja voinee kohtaa koskien tarkentaa niin, että kysymys on vahingonkorvauksen vaatimisen lisäksi asianomistajan rangaistusvaatimuksen esittämisestä suomalaisessa tuomioistuimessa.

Vastine: Nato SOFAn VII artiklan 3 kappaleen c kohtaa vastaavasti (HE 90/2023, s. 70) hallituksen esityksessä mainitaan 12 artiklan 2 kohdan yhteydessä mahdollisimman kattavasti nimenomaan ne tapaukset, jotka ovat Suomen kannalta erityisen tärkeitä. Ajatuksena on, että erityisen tärkeitä eivät juurikaan ole ne tapaukset, joita ei esityksessä mainita, tai jotka ovat jopa esityksessä mainittujen vastakohtia. Koska kysymys on nimenomaan Suomen ja suomalaisten eduista, ei ole perusteltua luetella tapauksia, joilla ei olisi erityistä merkitystä, koska edut voivat kuitenkin liittyä monenlaisiin tosiseikkoihin. Lähestymistapa vastaa Nato SOFAn perustelujen yhteydessä omaksuttua.

Hallituksen esityksessä ei 12 artiklan 2 kohdan yhteydessä todeta asianomistajan rangaistusvaatimuksen esittämistä. Asianomistajan rangaistusvaatimuksen toteuttaminen toteutuu sitä kautta, että rikosasia on kohdan mukaisesti Suomen erityisen tärkeänä pitämä yksittäistapaus, sikäli kuin epäillyllä rikoksella on asianomistaja. Kohdan mukaisesti rikosasialle asetetaan tietyt kriteerit. Minkä tahansa rikoksen, esimerkiksi vähäisenä pidettävän rikoksen rangaistusvaatimuksen esittäminen ei kuulu sen piiriin.

Syyttäjälaitos toteaa lausunnossaan, että sopimuksessa ei tarkenneta minkälaisen selvityksen perusteella Suomen päätös tulisi tehtäväksi sopimuksen 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun tuomiovallasta luopumisen peruuttamisen osalta. Syyttäjälaitoksen mukaan ilmoituksen oheen tai ilmoitukseen liitettävä selvitys tulisi olla riittävän kattava avaamaan arvioitavaa tapahtumaa, jotta Suomella on mahdollisuus muodostaa käsityksensä tapahtuneesta ja tehdä arvionsa tuomiovallan peruuttamisesta tai peruuttamatta jättämisestä perustellusti. Merkityksellistä asian arvioinnin kannalta on myös se, missä vaiheessa ilmoitus Suomelle tehdään. Onko esimerkiksi joitain esitutkintatoimenpiteitä jo tehty vai onko kysymys ensi vaiheessa kuvatuista tapahtumatiedoista.

Vastine: Syyttäjälaitoksen tarkoittama selvityksen sisältö sekä ilmoittamisen ajankohta koskevat USA:n viranomaisten toimintaa, josta Suomi ei voi yksipuolisesti säätää tai määrätä. Kysymykset tulevat määrittymään viimeistään osana sopimuksen täytäntöönpanoa.

Professori Melander ja **professori Pirjatanniemi** nostavat esiin sen, että Yhdysvaltojen arvioitavaksi ja harkintaan jää se, onko rikos sellainen, josta sopimuksen 12 artiklan 3 kohdan mukaan on ilmoitettava Suomelle. Jos rikoksesta ei tule ilmoitusta Suomelle, se ei voi käyttää sopimuksen 12 artiklan 2 kohdan mukaista ensisijaisesta tuomiovallasta luopumisen peruuttamista.

Vastine: Sopimuksen 12 artiklan 3 kohdassa tarkasti rajataan ne rikokset, joista ilmoitusta Suomelle ei ole tehtävä. Nämä ovat rikoksia, joista USA:n lainsäädännön mukaan voidaan tuomita rangaistukseksi enintään sakkoa tai yksi vuosi vankeutta. Kuten hallituksen esityksestä ilmenee, tällaiset rikokset myös ilmenevät neuvottelujen yhteydessä Suomelle luovutetusta listasta ja pääasiassa vertautuvat Suomessa sotilaskurinpitomenettelyssä käsiteltäviin tekoihin. Kysymys on lähinnä armeijan sisällä tapahtuvista sotilaspalvelukseen liittyvistä teoista, joista ei aiheudu merkittävää vahinkoa asianomistajalle sikäli kuin sellainen teolla on.

Lisäksi on huomattava, että Suomella olisi oikeus käyttää 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua toimivaltaa eli peruuttaa tuomiovallasta luopuminen myös ilman 3 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen tekemistä.

Oikeudellisessa ratkaisutoiminnassa tulee väistämättä esiin rajanvetotilanteita esimerkiksi sen suhteen, mistä ja minkä rangaistusasteikon piiriin kuuluvasta rikoksesta on kysymys. Tällaisia tulkintatilanteita ei voida täysin sulkea pois millään sopimusmääräyksillä. Ei ole aihetta olettaa, että Yhdysvallat käyttäisi väärin sopimuksen 12 artiklan 3 kohtaan liittyvää arviointi- ja harkintavaltaansa.

Professori Melander on lausunnossaan todennut, että sopimuksen 12 artiklan muodostaman kokonaisuuden soveltamiskäytäntöä on syytä tarkasti seurata ja että erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, miten Yhdysvaltoja koskeva sen artiklan 3 kohdassa tarkoitettu velvoite tehdä ilmoitus käytännössä toteutuu. Tähän Melanderin näkemykseen voidaan yhtyä. Sopimuksen 29 artiklan mukaan Suomella on oikeus saada tietoja Yhdysvaltojen suorittamasta

sopimuksen täytäntöönpanosta ja osapuolten toimeenpanijat neuvottelevat tarvittaessa keskenään varmistaakseen sopimuksen asianmukaisen täytäntöönpanon.

Useissa lausunnoissa (oikeuskansleri, eduskunnan oikeusasiamies, Helsingin hovioikeus, Helsingin käräjäoikeus, syyttäjälaitos, professori Kimpimäki ja professori Melander) on kiinnitetty huomiota siihen, että tulkinnan siitä, onko epäilty rikos tapahtunut virallisissa tehtävissä, tekee sopimuksen 12 artiklan 6 kohdan mukaan Yhdysvallat. Tämä vaikuttaa tuomiovallan jakautumiseen Suomen ja Yhdysvaltojen välillä virallisissa tehtävissä tapahtuneiden tekojen kuuluessa Nato SOFAn VII artiklan 3 kappaleen a kohdan ii alakohdan perusteella Yhdysvaltojen ensisijaiseen tuomiovaltaan.

Vastine: Yhdysvaltojen ensisijaiseen tuomiovaltaan kuuluminen ei lopullisesti tarkoita sitä, että mainittu valtio myös tulee käsittelemään rikosasian. Nato SOFAn VII artiklan 3 kappaleen c kohdan mukaan sen valtion viranomaisten, jolla on ensisijainen oikeus (tässä tapauksessa Yhdysvallat), tulee suhtautua myönteisesti toisen valtion viranomaisten pyyntöön luopua oikeudestaan tapauksissa, joissa tämä toinen valtio (tässä tapauksessa Suomi) pitää tällaista luopumista erityisen merkittävänä. Nämä erityisen merkittävät tapaukset ovat hallituksen esityksen mukaan (s. 86) samanlaisia kuin nyt käsiteltävän sopimuksen 12 artiklan 2 kohdan mukaiset Suomen erityisen tärkeänä pitämät yksittäistapaukset.

Jo Nato SOFAn kohdalla lähtökohtana on se, että joukkojen lähettäjävaltio määrittelee tapauskohtaisesti sen, milloin henkilö on tai on ollut virallisissa tehtävissä (HE 90/2023 vp, s. 56 ja 69). Myös DCA:n osalta Yhdysvallat on neuvotteluissa todennut, että ratkaisu perustuu tapauskohtaiseen arvioon. Nyt käsiteltävän sopimuksen 12 artiklan 6 kohdassa määrätään menettelystä, jossa mahdollistetaan Suomen viranomaisten vaikutusmahdollisuus Yhdysvaltojen ratkaisuun virallisessa tehtävässä toimimisessa yksittäistapauksessa. Kohdan mukaan Suomen viranomaiset voivat esittää virkatehtävän määrittelyyn liittyviä tietoja, ja Yhdysvaltojen viranomaiset ottavat nämä tiedot huomioon kaikilta osin, ja osapuolet neuvottelevat niistä mahdollisimman pian. Suomen viranomaiset voivat myös pidättää itsellään mahdollisuuden pyytää ylempiä Yhdysvaltojen viranomaisia vahvistamaan asian.

Dosentti Rautiainen on todennut lausunnossaan, että oikeuskirjallisuudessa on selostettu lukuisia tilanteita, joissa DCA-sopimuksen määräykset ovat johtaneet Yhdysvaltain sopimuskumppanien näkökulmasta epätoivottuihin asetelmiin, joissa Yhdysvaltojen toimijat ovat vapautuneet vastuusta tavalla, jota ei ole pidetty sopimuskumppanimaissa asianmukaisena ja esimerkkinä on viitattu ns. Cavalese-tapaukseen. Myös oikeuskansleri on lausunnossaan viitannut kyseiseen tapaukseen.

Vastine: Cavalese- tapaus liittyy Nato SOFAn soveltamiseen vuodelta 1998. Italialla ei ole USA:n kanssa DCA-sopimusta USA:n ulkoministeriön sopimustietokannan mukaan, vaan Italian ja USA:n välillä on 1950-luvulla tehty molemminpuolinen puolustusapusopimus (Mutual Defence Assistance Agreement).

Nato SOFAssa määrätään rikosoikeudellisen tuomiovallan jakautumisesta lähettäjä- ja vastaanottajavaltioiden kesken (VII artikla) ja vahingonkorvauksista (VIII artikla). DCA:ssa sovelletaan tältä osin Nato SOFAn määräyksiä.

Jos vastaavanlainen tapaus sattuisi Suomessa, siihen sovellettaisiin Nato Sofan VII ja VIII artiklaa. DCA:n osalta kytkös asiaan voisi olla 12 artiklassa ja 15 artiklassa määrätty virallisen tehtävän määrittely, jonka osalta Suomi voisi esittää näkemyksensä ja pyrkiä vaikuttamaan asiaan. USA:lla olisi kuitenkin viimesijainen ratkaisuvalta asiassa. Tapaustietojen perusteella on kuitenkin selvää, että teko on tapahtunut virallisessa tehtävässä (sotilaslentokone). Oikeuskirjallisuudessa (Fleck: the Handbook of the Law of Visting Forces, 2018, s. 225-226) ko. tapauksen lopputulosta on pidetty oikeudellisesti oikeana (clearly correct).

Yleisesti ottaen tulee myös huomata, että henkilö, jolle aiheutuu vahinkoa Yhdysvaltojen joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen toiminnasta, ei menetä oikeuttaan saada vahingonkorvausta. Korvausvaatimuksen voi osoittaa Suomen valtiolle. Jos vahinko on aiheutettu vi-

rallisissa tehtävissä taikka joukot tai siviilihenkilöstö on muutoin vastuussa vahingosta, vaatimus käsitellään ja korvaus maksetaan samalla tavalla kuin jos vahinko olisi aiheutunut Suomen puolustusvoimien toiminnasta. Jos vahinko on aiheutunut joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen muussa kuin virallisissa tehtävissä tapahtuneista laittomista toimista tai laiminlyönneistä, viranomainen arvioi korvauksen ja raportoi Yhdysvaltojen viranomaiselle, joka voi tarjota vahinkoa kärsineelle harkinnanvaraista korvausta. Jos vahinkoa kärsinyt ei sitä hyväksy, hän voi nostaa vahingon aiheuttajaa vastaan vahingonkorvauskanteen suomalaisessa tuomioistuimessa.

2. Rikoksesta epäillyn henkilön asemaa koskevista määräyksistä (13 artikla)

Oikeuskansleri on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota 13 artiklan 4 kohdan sisältämään vuoden määräaikaan sekä hallituksen esityksen perusteluissa esitettyyn määräajan laskemisen alkuajankohtaan Esityksessä on tältä osin todettu, että mahdollisena voidaan pitää sellaista tulkintaa, jonka mukaan määräaika laskettaisiin syyteasian vireille tulosta tuomioistuimessa. Oikeuskansleri on muun ohella todennut, että ratkaiseva ajankohta voisi olla vaihtoehtoisesti esimerkiksi se, kun henkilöä on kuulusteltu esitutkinnassa rikoksesta epäiltynä tai kun hänet on pidätetty rikosepäilyn vuoksi. Lisäksi oikeuskansleri on kiinnittänyt huomiota hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 10 §:n sanamuotoon, joka mahdollistaa määräajan laskemisen aloittamisen jo ennen syytteen nostamista.

Vastine: Koska määräajan laskemisen alkuajankohtaa ei ole määritelty sopimuksessa, kysymys jää tulkinnanvaraiseksi. Hallituksen esityksessä on esitetty yksi tulkintavaihtoehto, mutta kuten oikeuskansleri esittää, myös muunlainen tulkinta on mahdollinen, eikä toinen sopimuspuoli voi yksipuolisesti kysymystä määrittää. Kysymys tulee määrittymään viimeistään sopimusta sovellettaessa. Tässä vaiheessa suomalaisia rikosprosessin toimijoita voidaan ohjeistaa asiassa. Koska kysymys on tulkinnanvarainen, perusteltua on, että esityksen 1 lakiehdotuksen 10 §:n sanamuoto on joustava, eikä sitä ole perusteltua muuttaa.

Suomen Asianajajaliitto toteaa lausunnossaan, sen enempää sopimustekstissä kuin hallituksen esityksessä ei ole lausuttu rikoksesta epäillyn oikeudesta avustajan käyttöön.

Vastine: Sopimuksen 12 ja 13 artikla sisältävät rikosprosessia koskevia määräyksiä. Määräykset koskevat suomalaista rikosprosessia, joten oikeus avustajaan määräytyy Suomen lainsäädännön mukaisesti. Mahdollista on, että USA soveltaa 12 ja 13 artiklassa myös omaa prosessisääntelyään, jossa säädetään oikeudesta avustajaan.

Lisäksi voidaan todeta, että Nato SOFA:n VII artiklan 9 kappaleen e kohdan mukaan milloin joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsentä tai niiden huollettavaa syytetään vastaanottajavaltion tuomiovallan nojalla, hänellä on oikeus saada valitsemansa oikeudellinen avustaja puolustamaan häntä tai saada maksuton tai osittain maksuton oikeudellinen avustaja vastaanottajavaltiossa käsittelyhetkellä voimassa olevien säännösten mukaisesti (HE 90/2023 vp).

3. Kuolemanrangaistuksenkielto

Helsingin hovioikeus, professori Pirjatanniemi ja dosentti Rautiainen toivat esiin sen, että puolustusyhteistyösopimus ei saa johtaa kuolemanrangaistuksen tuomitsemiseen Suomen alueella eikä henkilön luovuttamiseen sellaisesta teosta, jossa luovuttaminen johtaisi kuolemanrangaistuksen uhkaan. **Professori Melander** totesi, että käsiteltävänä olevassa esityksessä kuolemanrangaistuksen kiellon suhteen omaksuttu kanta, jonka mukaan puolustusyhteistyösopimus ei ole ongelmallinen perustuslain 7 §:n 2 momentin kannalta, vaikuttaa perustellulta.

Vastine: Puolustusyhteistyösopimuksen soveltaminen ei käytännössä voi johtaa kuolemanrangaistuksen kiellon kannalta ongelmallisiin tilanteisiin. Asia liittyy sekä Nato SOFA-sopimukseen että puolustusyhteistyösopimukseen.

Nato SOFAn VII artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaisesti lähettäjävaltio saa harjoittaa oman lainsäädäntönsä mukaista tuomiovaltaa Suomen alueella. Nato SOFAn VII artiklan 5 kappaleen a kohdan mukaisesti vastaanottaja- ja lähettäjävaltion viranomaiset auttavat toisiaan joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenten tai näiden huollettavien pidättämisessä vastaanottajavaltion alueella ja heidän toimittamisessaan sille viranomaiselle, jonka on määrä harjoittaa tuomiovaltaa edellä olevien määräysten mukaisesti. Nato SOFAn VII artiklan 6 kappaleen a kohdan mukaisesti vastaanottaja- ja lähettäjävaltion viranomaiset auttavat toisiaan tarvittavien rikoksia koskevien tutkimusten suorittamisessa ja todistusaineiston keräämisessä ja hankinnassa, mukaan lukien rikokseen liittyvien esineiden takavarikoiminen ja soveltuvissa tapauksissa niiden luovuttaminen. Näihin liittyviä kysymyksiä kuolemanrangaistuksen kiellon kannalta on arvioitu tarkemmin Nato SOFAn osalta UaVM 2/2024 vp s. 10-11, LaVL /2024 vp, s. 13-15 ja PeVL 2/2024 vp s. 9-10.

Nato SOFAn arvioinnissa kuolemanrangaistusta koskien perustuslakivaliokunta totesi, että koska Nato SOFA ei kiellä kuolemanrangaistuksen tuomitsemista Suomen alueella, sallisi sopimus periaatteessa sen, että lähettäjävaltio voisi tuomita kuolemanrangaistuksen Suomen alueella. Perustuslakivaliokunta totesi, että pääosin Nato SOFAa on mahdollista tulkita perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden kannalta ongelmattomalla tavalla. Perustuslakivaliokunta totesi edelleen, että ristiriita kuolemanrangaistuksen kiellon kanssa voisi tosiasiallisesti konkretisoitua ilmeisesti lähinnä vain silloin, jos lähettäjävaltion lainkäyttö- tai hallintoviranomaiset toimisivat sopimuksen perusteella itsenäisesti Suomen alueella vailla suomalaisten viranomaisten myötävaikutusta vastoin hallituksen esityksessä selostettua tosiasiallista yhteisymmärrystä. Valiokunta totesi kuitenkin, että tällainen muodollinen mahdollisuus koskee perustuslain 7 §:n 2 momentissa säädetyn kiellon ehdottomuuden vuoksi perustuslakia perustuslain 94 §:n 2 momentissa ja perustuslain 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla (PeVL 2/2024 vp, kappale 34–42).

Puolustusyhteistyösopimuksen ainoa tämän kysymyksen kannalta merkityksellinen muutos on se, että Suomi luopuisi 12 artiklan 1 kohdan mukaisesti lähtökohtaisesti ensisijaisen tuomiovallan harjoittamisesta jaetun tuomiovallan asioissa. Suomella olisi kuitenkin 12 artiklan 2 kohdan mukaisesti oikeus peruuttaa luopuminen silloin, kun Suomi katsoo sillä olevan erityistä merkitystä Suomen kannalta. Artiklakohtaisissa perusteluissa sivulla 86 tältä osin on todettu, että tässä arvioinnissa ”huomiota voidaan kiinnittää myös sellaisiin näkökohtiin kuin Suomessa tehtyjen samanlaisten rikosten yhdenvertainen käsittely, suomalaisen asianomistajan vahingonkorvausoikeuden toteutumisen edistäminen, suomalaisen vastaajan oikeuksien turvaaminen artiklan 4 kappaleeseen liittyvissä tilanteissa ja **kuolemanrangaistuksen uhka Suomessa tehdyn rikoksen johdosta.**”

Hallituksen esitykseen sisältyvän voimaansaattamislakiehdotuksen 5 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa sivulla 139 todetaan, että

”Kun valtakunnansyyttäjä tekisi peruuttamista koskevan päätöksen, hänen tulisi päätöksenteossaan ottaa muun ohella huomioon, olisiko esitutkinnan toimittaminen Suomessa tutkinnallisista syistä ja rikosvastuun toteuttamisen kannalta erityisen tärkeää. Muita päätöksenteossa huomioon otettavia perusteita voisivat muun ohella olla tilanteet, joissa rikos on herättänyt julkista huomiota Suomessa; rikos on Suomessa yhteiskunnallisesti merkittävä; rikos, joka on kohdistunut suomalaiseen, ja on vakava ja lajiltaan tai laadultaan sellainen, että on perusteltua käsitellä se suomalaisessa rikosprosessissa; Suomessa tehtyjen samanlaisten rikosten yhdenvertainen käsittely; suomalaisen asianomistajan vahingonkorvausoikeuden toteutumisen edistäminen; suomalaisen vastaajan oikeuksien turvaaminen varsinkin vakavampien rikosten kohdalla; **rikos on tehty Suomen alueella ja sen johdosta on kuolemanrangaistuksen uhka**; Suomeen kohdistuvat maan- ja valtionpetosrikokset; rikoksella on muuten vakavasti loukattu tai vaarannettu Suomen valtiollisia tai sotilaallisia oikeuksia tai etuuksia; sekä rikos on kohdistunut Suomen viranomaiseen.”

Puolustusyhteistyösopimuksen 12 artikla ei anna oikeutta käyttää tuomiovaltaa Suomen alueella. Nato SOFAn VII artiklan 1 kappaleen a kohta antaisi tällaisen oikeuden Yhdysvalloille lähettäjävaltiona. Nato SOFAa koskevassa hallituksen esityksessä ja perustuslakivaliokunnan sitä koskevassa lausunnossa on käsitelty laajasti kysymystä kuolemanrangaistuksen tuomitsemisen kiellosta. Yhdysvaltojen toimiessa Suomen alueella olisi Nato SOFAn VII artiklan 1 kappaleen a kohdan mukainen oikeus voimassa. Puolustusyhteistyösopimus ei varsinaisesti laajentaisi Suomen alueella tapahtuvan tuomiovallan käyttämisoikeuden alaa. Edellä kuvattu puolustusyhteistyösopimuksen 12 artiklan 1 kohdan mukainen luopuminen sinänsä laajentaisi niiden tekojen alaa, jotka voisivat tulla Nato SOFAn VII artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaisesti Yhdysvaltojen tuomiovallan käytön piiriin. Siltä osin kuin kyse olisi sellaisista teoista, joihin liittyisi kuolemanrangaistuksen uhka, Suomi voisi käyttää puolustusyhteistyösopimuksen 12 artiklan 2 kohdan mukaista oikeuttaan peruuttaa tuomiovallasta luopuminen kuolemanrangaistuksen uhkan vuoksi. Nato SOFAn yhteydessä tehty noottienvaihto koskee sanamuotonsa mukaisesti myös puolustusyhteistyösopimusta. Edellä selostettu huomioon ottaen 12 artiklan 1 ja 2 kohta eivät laajentaisi kuolemanrangaistuksen kieltoon liittyviä kysymyksiä siitä, miten ne on käsitelty Nato SOFAa koskevassa perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 2/2024 vp, 34–42 kappale). Puolustusyhteistyösopimus ei sisältäisi oikeutta käyttää tuomiovaltaa Suomen alueella, vaan USA:n joukkojen mahdollisesti Suomen alueella käyttämä tuomiovalta perustuisi Nato SOFAan. Siltä osin kuin yhdysvaltalaisiin kohdistuisi sellainen rikosepäily, johon kohdistuisi kuolemanrangaistuksen uhka, voisi Suomi aina peruuttaa tuomiovallasta luopumisensa. Puolustusyhteistyösopimuksen 12 artiklan 1–3 kohtien mukaisesti Suomen tulisi saada aina tieto sellaisesta Suomen alueella tapahtuneesta rikosepäilystä, johon liittyisi kuolemanrangaistuksen uhka. Tällaisissa tilanteissa Suomella olisi aina oikeus peruuttaa 12 artiklan 2 kohdan mukaisesti tuomiovallan ensisijaisuudesta luopuminen ja palauttaa tällaisissa asioissa tuomiovalta Suomelle.

Tuomiovallasta luopumisesta peruuttamista koskeva harkinta tulisi esityksen mukaan valtakunnansyyttäjän tehtäväksi. Valtakunnansyyttäjän tulisi arvioinnissa ottaa huomioon perustuslaki ja ihmisoikeusvelvoitteiden kuolemanrangaistusta koskevat määräykset. Näin ollen silloin, kun puolustusyhteistyösopimuksen 12 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen yhteydessä ilmenisi, että tekoon liittyy todellinen uhka kuolemanrangaistuksesta, tulisi valtakunnansyyttäjän päättää peruuttaa tuomiovallasta luopuminen sellaisessa tapauksessa. Tämä vastaisi lähtökohtaa, joka sisältyy kansainvälistä rikosoikeusyhteistyötä koskevaan sääntelyyn ja erilaisiin Suomea sitoviin valtiosopimuksiin. Näissä yhteyksissä on katsottu eri yhteyksissä, että rikoksentekijän luovuttaminen toiseen valtioon ei ole ongelmallista, jos luovuttaja saa oikeudellisesti riittävät takeet siitä, ettei kuolemanrangaistus ole asiassa rangaistusvaihtoehtona. Esimerkiksi USA:n ja EU:n välistä luovutussopimusta koskevassa arvioinnissaan perustuslakivaliokunta totesi, että

”Perustuslakivaliokunta on pitänyt jo mahdollisuutta tuomita Suomen alueella kuolemanrangaistus perustuslain tätä rangaistusta koskevan yksiselitteisen ja ehdottoman kiellon vastaisena (PeVL 6/1997 vp, s. 3/I). Luovuttamispyyntöön suostuminen edellyttää vuoden 1976 luovutussopimuksen mukaan valiokunnan tämän kannanoton pohjalta riittäviä takeita siitä, ettei kuolemanrangaistusta määrätä. Pelkkä täytäntöönpanosta luopuminen ei siten poista luovuttamiselle perustuslaista johtuvia esteitä siinä tapauksessa, että henkilön luovuttamista pyydetään oikeudenkäyntiä varten.” (PeVL 5/2007 vp, s. 8)

Näin ollen valtakunnansyyttäjän tulisi voimaansaattamislakiehdotuksen 5 §:n mukaisesti peruuttaa tuomiovallasta luopuminen, jos rikoksentekijään kohdistuu kuolemanrangaistuksen uhka Suomessa tehdystä rikoksesta. Mikäli Suomi saa riittävät oikeudelliset takeet siitä, että henkilöä ei tuomita kuolemanrangaistukseen teosta Yhdysvalloissa, vaikka teoriassa asiaan liittyisi kuolemanrangaistuksen uhka, voisi valtakunnansyyttäjä myös päättää olla peruuttamatta tuomiovallasta luopumista. Tämä vastaisi esimerkiksi rikoksentekijän luovuttamista koskevaa voimassaolevaa lainsäädäntöä.

4. Turvallisuus (6 artikla)

Eduskunnan oikeusasiamies korostaa, että USA:n joukkojen sopimuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaisessa oikeudessa ryhtyä sovituissa tiloissa ja sovituilla alueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä toimiin turvallisuutensa varmistamiseksi, on kyse sisällöltään hyvin avoimesta toimivallasta, jota ei ole alueellisesti tarkasti rajattu. Eduskunnan oikeusasiamies pitää erityisen ongelmallisena ”välittömän läheisyyden” –käsitteen avoimuutta. Sovittujen tilojen ja alueiden välitöntä läheisyyttä ei ole määritelty sopimuksessa, vaan viime kädessä arvioinnin välittömän läheisyyden ulottuvuudesta tekisi Yhdysvallat. Oikeusasiamies toteaa, ettei esityksestä ilmene, miten Yhdysvallat on pyrkinyt määrittelemään soveltamiskäytännössään välittömän läheisyyden käsitettä.

> **Vastine:** Kuten hallituksen esityksen perusteluissa on todettu (s. 65), välittömän läheisyyden osalta tarkkaa etäisyyttä ei ole mahdollista määritellä tyhjentävästi, vaan se arvioitaisiin kussakin tilanteessa erikseen. Vaikka välittömän läheisyyden käsitettä ei olekaan sopimuksessa tarkemmin määritelty, rajoittaa sitä Yhdysvaltojen tekemä uhka-arvio kulloisessakin tilanteessa. Välitön läheisyys perustuisi alueelliseen, ajalliseen ja yleiseen turvallisuustilanteeseen perustuvaan uhka-arvioon. Uhkan ja riskin todennäköisyyttä voidaan arvioida 6 artiklan 4 kohdan mukaisessa turvallisuussuunnitelmassa, joka on Suomen viranomaisten ja USA:n joukkojen välinen asiakirja. Käytännön soveltamistilanteita on vaikea määrittää kattavasti etukäteen, koska uhat ja riskit voivat olla moninaisia. Selvää lienee se, että sopimuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaisten valtuuksien käyttö edellyttää joka tapauksessa sitä, että turvallisuusuhkalla on jonkinlainen yhteys johonkin liitteessä A mainittuihin sovittuihin tiloihin ja alueisiin.

Eduskunnan oikeusasiamies katsoo, että koska USA:n joukkojen DCA-sopimuksen 6 artiklan 3 kohdan mukainen toimivallan käyttö edellyttäisi poikkeuksellisia olosuhteita ja toimenpiteiden toteuttamista yhteisesti hyväksyttyjen turvallisuussuunnitelmien mukaisesti, kyse olisi tältä osin asiallisesti käytännössä rajatusta toimivaltuudesta. Oikeusasiamies pitää kuitenkin jossain määrin kyseenalaisena, että toimivaltuuden yleisempi rajaus perustuu ainoastaan turvallisuussuunnitelmaan, jonka sisältö jää esityksen perusteella varsin avoimeksi. Oikeusasiamies katsoo, että tällaisessa suunnitelmassa tulisi ilmetä ainakin suunnitelman tarkoittamien tilanteiden johtosuhteiden osalta myös kyseeseen tulevat voimakeinot sekä käytettävissä olevat voimankäyttövälineet.

> **Vastine:** Tarkoituksena on, että turvallisuutta koskeva täytäntöönpanojärjestely ja turvallisuussuunnitelmat tehdään myöhemmin ja niissä otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnossaan esille nostamat asiat.

5. Voimaansaattamislaki ja muutokset kansalliseen lainsäädäntöön

Korkein oikeus kiinnittää lausunnossaan huomiota voimaansaattamislain 10 §:n säännökseen, jonka mukaan 13 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun oikeudellisen menettelyn pidentämistä koskevan suostumuksen voi antaa tai tätä koskevan sopimuksen voi tehdä syyttäjä sen jälkeen, kun syyteasiassa toimivaltainen tuomioistuin taikka ennen syytteen nostamista muu käräjäoikeus, jossa asian käsittely käy sopivasti päinsä, on syyttäjän pyynnöstä antanut siihen luvan. Korkein oikeus pitää tarpeellisena, että lakivaliokunta esittäisi säännöstä täydennettäväksi sääntelyllä, josta ilmenisi, millaisessa menettelyssä pykälän mukainen lupa-asia tuomioistuimessa käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin ja miten lupa-asiassa annettuun päätökseen voidaan hakea muutosta.

> **Vastine:** Korkeimman oikeuden huomio on perusteltu. Voimaansaattamislain 10 §:ää ehdotetaan täydennettäväksi alla mainituin tavoin (muutos merkitty keltaisella).
>
> 10 §
>
> *Oikeudellisen menettelyn määräajan pidentäminen*
>
> Puolustusyhteistyösopimuksen 13 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun oikeudellisen menettelyn pidentämistä koskevan suostumuksen voi antaa tai mainitussa kohdassa tarkoitetun oikeudellisen menettelyn pidentämistä koskevan sopimuksen voi tehdä syyttäjä sen jälkeen, kun

syyteasiassa toimivaltainen tuomioistuin taikka ennen syytteen nostamista muu käräjäoikeus, jossa asian käsittely käy sopivasti päinsä, on syyttäjän pyynnöstä antanut siihen luvan. **Asian käsittelyssä tuomioistuimessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä pakkokeinolain 3 luvun 14 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 19 §:ssä säädetään.**

Lisättäväksi ehdotetussa uudessa 2 momentissa viitattaisiin ensinnäkin pakkokeinolain 3 luvun 14 §:n 2 ja 3 momenttiin, joka koskee syytteen määräajan pidentämismenettelyä. Kyseisen sääntelyn voidaan katsoa asiallisesti lähinnä rinnastuvan voimaansaattamislain 10 §:ssä ehdotettuun. Mainitun 14 §:n 2 momentin mukaisesti tuomioistuimen olisi otettava asia käsiteltäväksi viipymättä. Vangitulle ja hänen avustajalleen olisi varattava tilaisuus tulla kuulluiksi pyynnöstä. Vangittua olisi kuultava henkilökohtaisesti, jos hän niin haluaa. Asia voitaisiin ratkaista kansliassa ilman istuntokäsittelyä, jos tuomioistuin harkitsisi sen soveliaaksi ja vangittu suostuisi käsittelytapaa koskevaan pyyntöön. Mainitun 3 momentin mukaisesti, jos tuomioistuin harkitsisi soveliaaksi, määräajan pidentämistä koskevan asian käsittelyssä voitaisiin käyttää 6 §:n 4 momentissa tarkoitettua teknistä tiedonvälitystapaa. Jos tuomioistuin pitäisi sitä tarpeellisena, vangittu olisi kuitenkin tuotava tuomioistuimeen. Mainitun pakkokeinolain 3 luvun 19 §:n mukaisesti oikeudellisen menettelyn kohteena oleva henkilö voisi kannella tuomioistuimen päätöksestä.

Helsingin hovioikeus kiinnittää huomiota sopimuksen 13 artiklan 4 kohdassa asetetun määräajan lyhyyteen ja lisäksi toteaa, että esitys ei sisällä muutosehdotuksia oikeudenkäyntiä ohjaaviin kotimaisiin prosessilakeihin. **Asianajaja Fredman** esittää vastaavia huomioita. **Hovioikeuden** mukaan esityksen vaikutuksia on tarpeen seurata ja mahdollisia kotimaisen prosessilain muutostarpeita tulee selvittää.

Vastine: Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaansaattamislailla olemaan lakina voimassa. Tämä koskee myös tarkoitettua 13 artiklan 4 kohtaa. Esityksessä on katsottu, että kyseinen määräys on riittävän selkeä tarkoitetuilta osin sovellettavaksi suoraan, eikä sen sisältöä ole tarpeen transformoida kansallisiin prosessilakeihin. Kyse on todennäköisesti harvalukuisiin erityistapauksiin sovellettavasta erityisestä määräyksestä, jonka soveltamista suoraan ei ole pidettävä ongelmallisena. Ehdotus sisältää kuitenkin päätöksentekoa koskevan täydentävän säännöksen (10 §). Erillistä selvitystä kotimaisen prosessilain muutostarpeista ei tässä vaiheessa pidetä tarpeellisena, mutta kuten jäljempänä todetaan, tarvittaessa voidaan antaa täydentäviä lainsäädäntöehdotuksia.

Asianajaja Fredman on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 9 §:ään ja katsonut, että puolustusyhteistyösopimuksen 13 artiklan ja 1. lakiehdotuksen 9 §:n mukaisessa menettelyssä tulee vapautensa menettäneelle taata Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan mukaiset oikeudet, ja että Suomen valtiolla saattaa olla vastuu siitä, että vapautena menettänyttä ei kohdella ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan vastaisilla tavoilla.

Asianajaja Fredman on lisäksi todennut, että esityksen 1. lakiehdotukseen ei sisälly säännöstä vapaudenmenetyksen uudelleenarvioinnista tai edes siitä, miten henkilön vapauttamisen suhteen menetellään ja että tarkoitettu 9 § koskee vain vapaudenmenetyksen alkamista, mutta ei sen päättymistä. Asianajaja Fredman on esittänyt lukuisia muutosehdotuksia tarkoitettuun 9 §:ään.

Vastine: Kuten hallituksen esityksessä (s. 91) todetaan, sopimuksen 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitetussa esitutkinnassa tai vireillä olevassa oikeudenkäynnissä olisi kyse suomalaisesta rikosprosessista, jossa Suomen viranomaiset soveltaisivat rikoksesta epäillyn vangitsemiseen pakkokeinolain (806/2011) 3 luvun sääntelyä. Tämä siis tarkoittaa, että kyseessä olevan henkilön vangitsemisasian käsittely ei poikkeaisi tavanomaisesta vangitsemisasiasta vaan asia käsiteltäisiin pakkokeinolain 3 luvun säännösten mukaisesti.

Se, mikä poikkeaisi tavanomaisesta menettelystä, olisi tarkoitetun 13 artiklan 2 mukaisesti se, että USA:n joukon jäsen tai tämän huollettava, joka on Suomen viranomaisten toimittaman esitutkinnan tai vireillä olevan oikeudenkäynnin kohteena, jäisi tai asetettaisiin USA:n

joukkojen viranomaisten pyynnöstä näiden määräysvaltaan, kunnes kaikki asiaan liittyvät oikeudelliset menettelyt, mukaan lukien muutoksenhakumenettelyt, on saatettu päätökseen. Sopimuksen mukaan USA:n joukkojen viranomaisten pyyntöön suostuttaisiin.

Esityksessä on pidetty perusteltuna, että voimaansaattamislain 9 §:ään otettaisiin täydentävä säännös, jonka mukaan 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta USA:n joukkojen viranomaisten määräysvaltaan jäämisestä tai asettamisesta päättää syyttäjän esityksestä vangitsemisesta päättävä tuomioistuin. Kyseinen säännös koskee siis ainoastaan mainitun määräyksen mukaista mahdollista henkilön siirtoa ja siinä selvennetään, että asiasta päättäisi tuomioistuin. Menettelyn osalta ehdotetussa 9 §:ssä ehdotetaan, että asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin, mitä pakkokeinolain (806/2011) 3 luvussa säädetään. Kyseisellä säännöksellä ei puututa siihen, että varsinaisessa vangitsemisasiassa ja sen käsittelyssä noudatettaisiin edellä mainitun mukaisesti pakkokeinolain 3 luvun säännöksiä. Tarkoitetun 13 artiklan 2 kohdan mukaan tällaisissa tapauksissa USA:n joukkojen viranomaiset varmistavat kyseisen joukon jäsenen läsnäolon näissä oikeudellisissa menettelyissä. Sama koskee siviilihenkilöstön jäsentä ja huollettavaa. Tällä tavoin tarvittaessa mahdollistetaan henkilön läsnäolo pakkokeinolain mukaisissa vangitsemiskäsittelyissä.

Selvennyksenä voidaan todeta, että sopimuksen 13 artiklan 2 kohdassa on kyse USA:n omien joukkojen jäsenistä tai huollettavista toisin kuin asianajaja Fredmanin selostamissa tapauksissa.

Kuten hallituksen esityksessä on todettu, sopimuksen 13 artiklan 2 kohta vastaa periaatteiltaan Nato SOFAn VII artiklan 5 kappaleen c kohtaa, jonka mukaan, jos syytettävä joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsen, jonka osalta vastaanottajavaltion on määrä harjoittaa tuomiovaltaansa, on lähettäjävaltion huostassa, pitää lähettäjävaltio häntä huostassaan, kunnes vastaanottajavaltio on asettanut hänet syytteeseen.

Edellä mainituin perustein asianajaja Fredmanin ehdottamia säännösmuutoksia ei pidetä tarpeellisena.

Useassa lausunnossa (**professori Melander, Helsingin hovioikeus, Helsingin käräjäoikeus**) on todettu, että kansallisen lainsäädännön muutostarpeita tulee jatkossa tarkastella.

Vastine: Kuten Nato SOFA:n osalta, myös nyt tarkoitetun sopimuksen osalta hallituksen esitys sisältää vain välttämättömät lainmuutosehdotukset, mutta uutta täydentävää sääntelyä laadittaisiin tarvittaessa.

6. Ylimmät laillisuusvalvojat

Eduskunnan oikeusasiamies viittaa aiempaan Nato SOFAa koskevan hallituksen esitysluonnoksen sekä varsinaisen esityksen valiokuntakäsittelyn yhteydessä ilmaisemaansa näkemykseen oikeusasiamiehen toimivallan ydinalueeseen kuuluvasta julkisen vallan käyttämisen valvonnasta. Tältä osin eduskunnan oikeusasiamies, on katsonut erityisesti lausunnoissa EOAK/6618/2023 sekä EOAK/629/2024, että lähettäjävaltion viranomaistoiminnassa on joiltakin osin selvästi kysymys Suomen alueella tapahtuvasta julkisen vallan käyttämisestä ja että tällaisen toiminnan valvonta kuuluu oikeusasiamiehen tehtävien ja toimivallan ydinalueeseen. Eduskunnan oikeusasiamies toteaa näkemyksenään, että nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on vastaavalla tavalla kysymys yhtäältä Suomen alueella tapahtuvasta julkisen vallan käyttämisestä sekä toisaalta oikeusasiamiehen toimivallasta valvoa tällaista toimintaa.

Vastine: Perustuslain 108 §:n ja 109 §:n mukaisesti ylimpien laillisuusvalvojien tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtäväänsä hoitaessaan oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies valvovat perusoikeuksien ja

ihmisoikeuksien toteutumista. Kansainvälisen tapaoikeuden mukaisesti suvereenien valtioiden keskinäisen tasa-arvon periaatteesta ja siitä johdetusta valtion ja niiden joukkojen immuniteetista seuraa, että joukkojen toiminnan valvonta ei kuulu vastaanottajavaltion viranomaisvalvonnan alaisuuteen. Näistä syistä voidaan katsoa, että lähettäjävaltion joukkojen toiminnan arviointi ei tulisi ylimpien laillisuusvalvojien tehtäväksi.

Myös valtioneuvoston oikeuskansleri on yhtynyt yllä esitettyyn arvioon vieraan valtion ja sen joukkojen immuniteetin merkityksestä laillisuusvalvojien valvontatoimivaltaan lakivaliokunnalle Nato SOFAa koskevan hallituksen esityksen yhteydessä antamassaan asiantuntijalausunnossaan (OKV/119/22/2024-OKV-5).

7. Kunnioittamisvelvoite

Professori Pirjatanniemi on lausunnossaan viitannut sekä Nato SOFA II artiklan sekä puolustusyhteistyösopimuksen 1 artiklan 2 kohtaan sisältyvän kunnioittamisvelvollisuuden avoimuuteen ja siihen, että sen tehokkuudesta ei ole varmuutta. **Eduskunnan oikeusasiamies** on kiinnittänyt huomiota kunnioittamisvelvollisuuden sisällön osalta siihen, että Suomen rikosoikeudellisen tuomiovallan käyttäminen ei olisi mahdollista, jos USA:n joukkojen jäsenen ei tarvitsisi noudattaa Suomen lainsäädäntöä ja todennut asian olevan merkityksellinen myös oikeusasiamiehen valvonnan kannalta.

Vastine: Kunnioittamisvelvoite tarkoittaa sitä, että Yhdysvallat ei puolustusyhteistyösopimuksen mukaisessa toiminnassa ole suoranaisesti velvoitettu noudattamaan Suomen lainsäädäntöä, mutta pyrkii toimimaan mahdollisimman pitkälle sen mukaisesti, kuitenkin niin, ettei se estä puolustusyhteistyön sujuvuutta. Puolustusyhteistyön sujuvuudella on hallituksen esityksen tekstissä viitattu lähinnä sellaisiin käytännöllisiin tilanteisiin, joissa USA:n joukkojen tulisi hakea esimerkiksi lukuisia erilaisia Suomen lainsäädännön mukaisia lupia, jotta se voisi toteuttaa sitä puolustusyhteistyötä, josta Suomen ja Yhdysvallat ovat sopineet.

Jotta USA:n joukot voisivat toimia kunnioittamisvelvoitteen mukaisesti, tulee Suomen viranomaisten myös antaa USA:n joukoille tarvittavat tiedot erityisesti sellaisesta Suomen lainsäädännöstä, jonka kunnioittamista Suomi pitää keskeisenä. Lisäksi Yhdysvalloilla on velvollisuus varmistaa, että sen oma henkilöstö noudattaa vastaanottajavaltion lainsäädäntöä ja määräyksiä. Yhdysvallat myös noudattaa Suomen alueella toimiessaan omaa lainsäädäntöään, jolla on merkitystä sopimuksen soveltamisessa.

Puolustusyhteistyösopimus ei sääntele tuomiovallan jakautumista, vaan se perustuu Naton

SOFAn VII artiklaan. Nato SOFAn VII artiklan muodostama kokonaisuus on erillinen asiakokonaisuus muuhun Nato SOFAan nähden, mukaan lukien SOFAn II artiklan kunnioittamisvelvollisuus. Lähtökohtana Nato SOFAssa on, että tuomiovaltaa käyttää joko lähettäjävaltio tai vastaanottajavaltio, eikä sopimuksella vapauteta ketään rikosoikeudellisesta vastuusta. Nato SOFAn II artikla edellyttää lainsäädännön kunnioittamista, kun taas rikosoikeutta koskevissa sopimusmääräyksissä lähdetään siitä, että valtio, jolla on näiden määräysten mukaan oikeus harjoittaa tuomiovaltaa, oikeuttaa kyseisen valtion tuomioistuimen tuomitsemaan rangaistuksen rikoksesta, joka on rangaistava kyseisen valtion rikoslain mukaan. Näin ollen rikosoikeudellinen tuomiovalta sisältää myös sen lähtökohdan, että valtiolla, joka harjoittaa tuomiovaltaa, on oikeus tuomita rikoksesta, joka on rangaistava sen rikoslain mukaan. Tämä rikosoikeutta koskeva kysymys on näin ollen poikkeus Nato SOFAn II artiklan mukaisesta yleisestä lainsäädännön kunnioittamisvelvollisuudesta.

8. Muuta

Syyttäjälaitos kiinnittää lausunnossaan huomiota syyttäjälaitoksen työmäärään sekä valtakunnansyyttäjän toimiston, että rikosasioita hoitavien syyttäjien osalta. Myös **Helsingin käräjäoikeus** toteaa, että on huolehdittava riittävän rahoituksen ja henkilöstön määrästä sekä koulutustarpeiden täyttämisestä asioita käsitteleville käräjätuomareille.

Vastine: Hallituksen esityksessä (s. 26) on todettu, että voimaansaattamislailla valtakunnansyyttäjän toimistolle, syyttäjäviranomaisille ja tuomioistuimille ehdotetaan joitakin uusia lakisääteisiä tehtäviä. Syyttäjälaitokselle ja yleisille tuomioistuimille lakiehdotuksista aiheutuvien uusien tehtävien määrää ja mahdollisia lisäresurssitarpeita ei ole tässä vaiheessa mahdollista arvioida. Mahdollisesti aiheutuvaan lisäresursointitarpeeseen otetaan normaaliin tapaan kantaa tulevien valtiontalouden kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisia määrärahoja koskevissa päätöksentekomenettelyissä.

Liitteet

Jakelu Eduskunnan lakivaliokunta

Tiedoksi UMI, VSI, OIK-01, POL-10, OIK-20